

Nationalpark Vadehavet
Sekretariatet
Skovridervej 3
6510 Gram
raf@nst.dk

24. juni 2011

Vedr. Nationalpark Vadehavet – Ideoplæg. Bidrag fra de statsanerkendte museer i Vadehavsområdet

Baggrund

Museerne i Vadehavsområdet repræsenterer en bred faglighed inden for hovedområderne kultur-, natur- og kunsthistorie, og en stor del af museernes arbejdsfelt falder sammen med formålene for nationalpark Vadehavet, som de anføres i ideoplæggets side 6. Det gælder i særlig grad følgende punkter:

- At bevare, styrke og udvikle naturen, dens mangfoldighed, sammenhæng og dynamik...
- At bevare og styrke de landskabelige og geologiske værdier i det unikke vadehavslandskab
- At bevare og styrke nationalparkens kulturhistoriske værdier
- At styrke mulighederne for særlige naturoplevelser, kulturhistoriske oplevelser og friluftsliv i vadehavslandskabet
- At styrke forskning, undervisning, naturvejledning og formidling af vadehavslandskabets værdier.

Museernes opgaver kan sammenfattes under overskrifterne formidling, forvaltning og forskning. Inden for alle tre områder samarbejder museerne bredt med en lang række partnere.

Formidling

Museerne er en del af Vadehavets Formidlerforum (VFF), et samarbejde mellem områdets kultur- og naturformidlingsinstitutioner om at sikre en formidling af høj faglig kvalitet i Vadehavsområdet. Trilateralt deltager VFF i IWSS – den internationale Vadehavsskole.

Forvaltning

I medfør af museumsloven kapitel 8 varetager museerne sikringen af kultur- og naturarven i forbindelse med den fysiske planlægning og ved jordarbejder. Desuden varetager Sydvestjyske Museer og Museum Sønderjylland for Kulturarvsstyrelsen tilsynet med de fredede fortidsminder i området. Museerne og kommunerne i Vadehavsområdet har et meget velfungerende samarbejde om kulturhistoriske interesser i kommuneplanerne med deltagelse af Naturstyrelsen og Kulturarvsstyrelsen samt Kommunernes Vadehavssekretariat. Trilateralt deltager museerne i arbejdet vedr. landskab og kulturarv, seneste ved konferencen “Our Common Wadden Sea Landscape and Cultural Heritage” i Ribe i maj 2011. Inden for selvforvaltningen deltager Fiskeri- og Søfartsmuseet i den trilaterale sælekspertgruppe, som bl.a. står for sæltællinger i hele Vadehavsområdet.

Forskning

Museernes forskning finder i mange tilfælde sted i samarbejde med universiteter og mange projekter støttes af Kulturarvsstyrelsen. Fiskeri- og Søfartsmuseet driver i samarbejde med Syddansk Universitet Center for Maritime og Regionale Studier, og Museum Sønderjylland har for nylig indgået en samarbejdsaftale med Nationalmuseet, som bl.a. omfatter forskning. Trilateralt samarbejder museerne med fagkolleger i de andre Vadehavslande og deltager i konferencer vedr. forskning i Vadehavsområdet.

Det vil være helt oplagt, at de arbejdsfelter, den ekspertise og de netværk, der findes på museerne, bruges til at styrke Nationalpark Vadehavet. I det følgende opridses tre ideer til projekter, som udnytter disse ressourcer. Derudover deltager museerne i en lang række projekter i samarbejde med deres samarbejdspartnere i området.

Idé 1: kulturmiljøer i Vadehavsområdet

Beskrivelse

I forbindelse med *Vadehavet Kulturarvsatlas*, som blev udarbejdet af Kulturarvsstyrelsen i 2007, blev der udpeget, kortlagt og beskrevet 77 værdifulde kulturmiljøer i området, som kun blev ganske kort omtalt i publikationen. Disse kulturmiljøer bør formidles på en populær måde for en bredere kreds. Formidlingsindsatsen skal henvende sig til formidlere, forvaltere, turister, lodsejere, sommerhusejere og ikke mindst politikere. Der kan overvejes målrettede tiltag over for sommerhusejere, som ikke bor fast i området.

Formål

Formålet er at tilgængeliggøre en stor vidensbank om Vadehavsområdets kulturhistoriske værdier for en bred offentlighed og gøre baggrunden for udpegningerne alment kendt. I det trilaterale samarbejde peges der på en sådan "*Awareness rising*" som et vigtigt redskab i arbejdet med bevaring af kulturhistoriske og landskabelige værdier, og en formidling af kulturmiljøerne vil således opfylde såvel oplevelsesmæssige som planlægningsmæssige formål.

Placering

der nedsættes en redaktionsgruppe bestående af bl.a. kommunerne og museerne. En eller flere medarbejdere fra områdets museer engageres til at gennemskrive og redigere det foreliggende materiale til en publikation. Desuden kan inddrages formidling på nettet, f.eks. via historiskatlas.dk.

Kontaktperson

Mette Guldborg, Fiskeri- og Søfartsmuseet, repræsentant for museerne i Nationalparkrådet

Idé 2: Temamøder om kunst-, kultur- og naturhistoriske værdier i Vadehavet

Beskrivelse

I forbindelse med Vadehavets Formidlerforums projektet "Synliggørelse af Vadehavets kulturhistoriske landskab" blev der afholdt tre temamøder om hhv. møller, ladepladser og landsbyer i Vadehavsområdet. Møderne havde deltagere fra en bred kreds af institutioner, myndigheder, foreninger og privatpersoner og resulterede i hver et temahæfte. Desuden blev der produceret en film om områdets tre gamle vindmøller. Erfaringerne med disse møder var så positive, at der er et stort ønske om at fortsætte dem, og ideen til kommende emner er lang. Emnehæfter og film kan produceres i det omfang, økonomien tillader det.

Formål

At opbygge netværk og skabe dialog mellem en bred kreds af dem, der interesserer sig for Vadehavsområdets værdier, såvel professionelt som privat. At udnytte ekspertisen i de mange grupperinger til at styrke den samlede viden om Vadehavet, til gavn for såvel formidling som forskning og forvaltning.

Placering

Sekretariatet for Vadehavets Formidlerforum.

Kontaktperson

Mette Guldborg, Fiskeri- og Søfartsmuseet, repræsentant for museerne i Nationalparkrådet

Idé 3: Strategi for forskning og undersøgelser i Vadehavsområdet

Beskrivelse

Skønt der findes megen viden om Vadehavsområdet, er der også mange felter, der stadig mangler tilbundsgående undersøgelser og forskning. Det vil være en vigtig opgave for Nationalparken at identificere disse felter og støtte, at der bliver iværksat forskningsprojekter. Her skal man være opmærksom på, at der på museerne findes en lang række faglige og forskningsmæssige kompetencer inden for bl.a. historie, arkæologi, etnologi, antropologi, kunsthistorie, biologi og palæontologi. Disse kompetencer kan med fordel inddrages i forhold til Nationalparken, og generelt vil det være vigtigt at sikre, at den faglige viden i området, såvel på museer som på forsknings- og undervisningsinstitutioner og hos offentlige myndigheder, bringes i spil.

Museernes forskningsmæssige hovedfelter er:

- Vadehavslandskabets dannelse og forandring
- Bebyggelseshistorien set i relation til landskabsudviklingen
- Økonomiske aktiviteter i Vadehavsområdet
- Vadehavets biodiversitet

Inden for den samlede forskningsstrategi for Vadehavet bør man desuden overveje at iværksætte forskningsprojekter om nationalparkens socioøkonomiske virkninger: Hvad sker der med erhvervsudviklingen (turisme, landbrug, fiskeri m.m.)? Sker der en ændring i befolkningssammensætningen? Hvad sker der med natur- og kulturværdierne?

Formål

At sikre en solid, forskningsbaseret viden om og indsigt i Vadehavsområdet
At sikre, at alle stedlige kompetencer bliver bragt i spil i forhold til Nationalparken.
At styrke Danmarks forskningsmæssige bidrag i det trilaterale samarbejde.

Placering

Et forskningsudvalg med inddragelse af universiteter, museer m.m. i tilknytning til Nationalparkens sekretariat.

Kontaktperson

Mette Guldborg, Fiskeri- og Søfartsmuseet, repræsentant for museerne i Nationalparkrådet

Med venlig hilsen
På museernes vegne

Mette Guldborg

mg@fimudk

Tlf. direkte 76 12 20 23 - Mobil 20 63 65 16